

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Vtrùm contractus, cui error vel dolus causam dederit, sit validus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

*Ius civile
ei non as-
sistit.*

contractibus, eos irritando; tamen noluit etiam illis assistere concedendo actionem, ne lites multiplicarentur. imò permittit illos rescindi causa pœnitentiæ, etiam altera parte nolente, quamdiu pactum nudum neutra ex parte est impletum: vel si ex altera parte impletum est, liberum est huic pœnitere, vel cogere partem ad complendum, vt constat ex L. Si pecuniam. §. 7. de Condict. causa data. & L. 1. 7. de rerum permut. Verùm hoc non est licitum in foro conscientiæ, quia vtraque pars tenetur seruire promissum, & exolvere fidem, altera volente & persistente: vnde in foro Ecclesiastico, & vbi Iure Canonico vtuntur in tribunalibus, coguntur stare contractu, & implere promissum, vt docet Couarruias supra num. 24. & Siluester verb. Pactum. num. 3. & patet ex cap. 1. de pactis. vbi id passim notant Doctores. Ratio est, quia Ius Canonicum, cum sit conditum ad salutem animarum, respicit obligationem conscientiæ, eamque iubet impleri; nisi forte præsumat errorem vel fraudem. quam ob causam non concedit actionem ad exigendum promissum, nisi exprimat causa cur sit promissum. Siluester supra. alioquin non præsumit serid & libere promissum.

*Secus de
Iure Cano-
nico.*

22
23
24
25
26
Notandum tamen est Primò, Talia pacta, ratione obligationis naturalis, habere alios quosdam notabiles effectus, etiam in foro externo. Primò, Pariunt exceptionem; vt habetur d. L. Iuris gentium. Secundò, Impediunt solui repetitionem. Tertio, Tribuunt ius compendandi in foro conscientiæ. Quarto, Potest eis accedere fideiussor, & efficaciter obligari. Quintò, Potest retineri pignus. quæ omnia satis in Iure sunt nota, & infra magis patebunt.

*Iuramen-
tum.*

*Pollicitatio
iuramento
confirmata.*

Secundò, Quædam pacta nuda, priuilegio Iuris, dare actionem civilem; vt patet ex Glossa in §. De constituto. Instir. de actionibus; vbi enumerat septem casus. tale pactum est, *donatio verbalis acceptata, promissio dotis, promissio soluendi pro se, vel pro alio, &c.* sunt enim parui momenti.

Dico Tertio, Si tamen pactum nudum iuramento confirmetur, parit actionem in vtroque foro. est communis sententia Doctorum, inquit Couarruias supra nu. 26. Probatur; nam si contractus, qui Iure civili est irritus, iuramento confirmetur, datur ex eo actio eodem Iure civili, modò non sit contra bonos mores; vt patet Authent. Sacramenta puberum, C. Si aduersus vendit. & colligitur ex cap. Quamuis pactum, de pactis, in 6. ergo multò magis ex contractu, qui non est irritus, dabitur actio Iure civili. sed de hoc infra dubit. 7. Idem putat Couarruias esse dicendum de pollicitatione iuramento confirmata, quæ tamen non est pactum. Contrarium tamen puto verius; quia ex pollicitatione (id est, ex promissione nondum acceptata) nullum Ius acquiritur ei cui fit: nam requiritur acceptatio, vt infra dicitur. ergo etiam si fortè implenda sit, (de quo infra num. 52.) propter obligationem, qua tenemur efficere, ne Deum adduxerimus in testem falsi; non tamen ob vllum ius, quod acquisitum sit illi, in cuius fauorem facta est: secus de pactis Iure civili irritis, quia hæc pacta non irritantur, nisi dum sola sunt, & sine Iuramento fiunt. Dum autem fiunt cum iuramento, Ius civile non intendit ea irritare, sed relinquit in suo vigore, quem habent, præcisò Iure positiuo. atqui hoc

Iure præcisò sunt valida, & inducunt obligationem: ergo accedente iuramento inducunt iuram propriam obligationem, & ius conferunt, illudque iuramento confirmatur. Vnde dici solet, iuramentum sequi naturam contractus, quam habet ex natura rei; non autem quam habet ex Iuris prohibitione. atqui ita duplici obligatione tenemur illa implere, nempe obligatione iustitiæ & religionis. vnde mirum non est, si Iure civili detur actio ex tali pacto. quòd si Ius intenderet ea irrita reddere, etiam cum iuramento, omnino irrita essent. Sicut enim potest impedire ne ex pacto simplici obligatio nascatur; ita etiam ne ex iurato.

DUBITATIO V.

Utrum contractus, cui error vel dolus causam dederit, sit validus.

27
28
Notandum est, *Dolum* vel errorem posse contingere, vel circa substantiam rei, vel circa accidentia & extrinseca, quæ alliciunt, aut auerunt à contrahendo. Rursus, potest hic *dolus* dare causam contractui, ita vt sine illo non velles contrahere: aut non dare causam, sed solum incidere in contractum; vt si velles quidem contrahere, sed non tanto pretio. Denique hic *error* seu *dolus* potest provenire vel à parte quæ tecum contrahit; vel à tertio, ita vt pars non sit villo modo illius particeps; vel ex propria tua opinione. His positus,

Dico Primò, Quando contingit in altero contractuum esse errorem circa substantiam rei, contractus Iure naturæ est irritus. est communis sententia DD. Ratio est; quia deest substantialis consensus: nam non consentit in illam rem, sed in aliam, quam putat subesse istis accidentibus. vt si venditor gemmam putet esse vitrum, & protali vendat, emptor re comperta tenetur ad restitutionem gemmæ, vel ad iustum eius pretium, pro ut de nouo inter eos conuenerit; quia venditor non consentit in alienationem gemmæ, sed vitri. Similiter si venditor vitrum vendat pro gemma; quia emptor non consentit in emptionem vitri, sed gemmæ; quam putabat esse sub illa specie. Idem patet ex contractu matrimonij.

Dico Secundò, Si non sit error circa substantiam, contractus est validus; modò dolus non det causam contractui. est communis sententia DD. D. Antonini p. 2. titulo 1. cap. 17. §. 6. Caietani quæst. 77. art. 3. Soci lib. 6. qu. 3. artic. 2. & aliorum. Probatur, quia ille verè consentit, v. g. in emptionem istius rei, sciens & volens, abique metu & fraude: qui consensus sufficiens est ad contractus validitatem. Nec refert quòd fuerit dolus circa qualitatem rei; tum quia non requiritur, vt omnes rei qualitates norit, aut vt in omnes consentiat; tum quia non habet expressè vel tacitè animum huic contractui repugnantem. etsi enim sciret rei qualitatem, tamen vellet contrahere, quamuis non eo pretio.

Hinc sequitur, Contractum esse validum, etiam si quis deceptus sit in pretio ultra dimidium: quia dolus non dedit causam contractui, sed solum est causa maioris vel minoris pretij. vnde ipse contractus non potest rescindi, nolente emptore, sed

*Dolus
multis mo-
dis in con-
tractu.*

*Error circa
substantia-*

*28
Si solus no-
det causam
contractui.*

sed ad aequalitatem reduci. Ita docet Glossa in cap. Cùm dilecti. 3. de emptione & venditione; & expressè habetur eodem cap. & C. de rescind. vendit. l. 2.

29 *Si dolus det causam contractui.*
Dico Tertio, Si dolus det causam contractui, & proveniat ab altera parte, vel saltem illa sit particeps doli, contractus adhuc Iure naturæ non est omnino irritus, tamen pro arbitrio eius qui deceptus est, (si solubilis sit) irritari potest.

Non esse omnino irritum.

Quod non sit omnino irritus; Probatur Primo, ex contractu matrimonij, qui dolo initus, validus est; & quia natura sua insolubilis est, validus perseverat, nec ob iniuriam acceptam irritari potest. Secundo, Quia dolus iste versatur, non circa substantiam contractus aut materiam; sed circa causam contrahendi, quæ rei est extrinseca & accessoria: ac proinde non tollit consensum, qui aliquo modo sit sufficiens ad naturam contractus. Tertio, Si deceptor velit contractum consistere, deceptor non potest resilire, ne ex dolo commodum reportet, vt colligitur ex cap. 1. de eo qui duxit in matrimonium; & docent plurimi Doctores. quod est signum, contractum non fuisse omnino invalidum. Quarto, Quia communis sententia Doctorum est, contractum stricti Iuris, etiam si dolus vel metus ei causam dederit, validum esse; doli tamen mali vel metus exceptione actionem elidi. & colligitur L. Dolo. 5. C. de inutilibus stipulationibus, & apertius Instatur. de exceptionibus, initio. hoc autem falsum esset, si Iure naturæ esset omnino irritus, quia quod Iure naturæ est irritum, Iure civili non potest esse validum, & tribuere actionem.

Posse irritari.

Quod autem possit irritari pro arbitrio decepti, patet: quia qui dolo inducit alterum ad contrahendum, iniuriam ei facit; ac proinde tenetur illum restituere in integrum, & reddere omnia infecta, si deceptor velit.

Deinde, et si dolus iste non habeat eam vim vt reddat contractum planè irritum, quia non tollit consensum substantialem; tamen tribuit us recedendi à contractu, eiusque irritandi. Ita enim vsu omnium gentium receptum est, vt si quis deprehendat se penitus deceptum, nolit stare contractu, præsertim si res est adhuc integra. Vnde omnis contractus solubilis, Iure gentium videtur habere hanc tacitam conditionem; quod contrahens stabit contractu, nisi deprehenderit se grauius deceptum, id est, tali errore qui sit causa contractus. Nemo enim ita intendit inhaerere contractui, vt non possit retrocedere, etiam si ex graui errore contraxisset; quia desuit plenus consensus. Itaque duplici Iure potest talis contractus rescindi, ratione iniuriæ, & ratione defectus consensus, qua parte ignorauit. Cùm autem metu extortus est, solum ratione iniuriæ rescindi potest, vt sequenti dubit. dicitur. nam ad fuit consensus ex parte cognitionis; sed desuit plena libertas in consensu, idque per iniuriam.

30 *Deceptor tenetur ad restitutionem.*
Hinc sequitur, Deceptorem teneri ad restitutionem rei & fructuum, etiam si dominium transfatum fuerit; quia per iniuriam fuit causa alienationis; & deceptor possè vt occulta compensatione, si aliter quod suum est, recuperare nequit.

31 *An Iure positio sit irriti.*
Sed difficultas est, vtum tales contractus sint omnino irriti Iure politico. Iuris periti sic distinguunt; omnes contractus bonæ fidei, quibus dolus

partis causam dederit, irritos esse: eos autem qui vocantur *stricti Iuris* (vt sunt omnes qui fiunt per formulam stipulationis, & quidam alij) esse validos, & tribuere actionem in foro externo, sed posse exceptione doli mali elidi. de quo vide Couarruuiam ad regulam Possessor, 2. p. §. 6. n. 6.

Contractus bonæ fidei & stricti Iuris.

Verùm, quidam hanc distinctionem reiciunt; tamquam non satis in Iure fundatam; & docent eandem esse rationem contractuum bonæ fidei & stricti Iuris; omnes enim aliquo modo validos esse, & posse exceptione doli elidi. Ita Ioannes Ignæus in L. Contractus. 23. 7. de reg. Iur. n. 150. Faber & Bellapertica apud Couarruu. suprâ. Hæc sententia non est improbabilis, sed meo iudicio valde probabilis si rectè explicetur. Primo, Quia sicut d. L. Dolo. 5. C. de inutilibus stipulationibus, dicitur de contractu stricti Iuris: *Dolo vel metu adhibito, actio quidem nascitur, si subdita stipulatio sit, per doli mali tamen vel metus exceptionem submoueri petui debet*: ita L. Si dolo. 5. C. de rescindenda venditione, dicitur de contractu bonæ fidei, *si dolo aduersary deceptum, venditionem prædij te fecisse Præses Provincie aditus animaduertit, sciens contrarium esse dolum bonæ fidei, (quæ in huiusmodi contractibus maxime exiguntur) rescindi venditionem iubebit*. itaque insinuat, contractum *bonæ fidei* non esse omnino nullum, sed posse rescindi. Nec obstat L. 7. Et eleganter. 7. de dolo. vbi dicitur *nullam esse emptionem, si in hoc ipso vt venderet circumscriptus est*: tum quia ibi agitur de minore per dolum decepto vt venderet seruum, cuius contractus, quo talem rem absque decreto Iudicis alienat, est planè nullus, vt patet L. 16. In cause cognitione. §. Item relatum. 7. de minoribus: de quo infra dub. 8. tum quia ibi agitur de emptione, cui causam dederat dolus tertij: quo casu emptio in aliis non est irrita, et si sit irrita in minore, ob defectum decreti. Itaque hæc lex non probat, talem contractum esse planè nullum.

Probatur Secundo, Quia quando metus dat causam contractui, non est omnino irritus, sed in irritum reuocandus, vt dicemus dubit. 6. atqui metus & dolus in Iure censentur paria. L. Si dolo. 7. de inutil. stipul. & cap. Cùm contingat. 28. de iureiurando. Tertio, Quia id magis consentaneum est Iuri naturæ, per quod tales contractus non sunt omnino irriti, quamuis etiam non omnino validi. Quarto, Est magis expediens bono publico, ad coercendos huiusmodi deceptores, qui interdum hac ratione capi possunt in astutia sua, si is qui deceptus fuerit, velit contractum valere, quando est ipsi utilis. Ob has rationes sentio esse verius, nullum esse discrimen hac ex parte in foro conscientia inter contractus bonæ fidei & stricti Iuris, cùm dolus causam dedit: sed vtrosque aliquo modo esse validos, & parere aliquam debilem obligationem Iure naturæ in foro conscientia, quæ tamen dolo detecto possit elidi per eum qui deceptus est: neque hanc obligationem Iure civili impediri. Idem colligi potest ex Couarr. ad regul. Possess. p. 2. §. 6. num. 8. vbi dicit, in foro conscientia non esse considerandam distinctionem contractus bonæ fidei, & stricti Iuris.

Nec obstat, quod talis contractus dicatur aliquando *irritus vel nullus, vel nullam vim habere*. rectè enim dicitur *irritus*, tum quia deceptor ex eo nihil solidi iuris acquirit, nisi alter illum ratificet; nam tenetur ad restitutionem in integrum

Quomodo
dicatur ir-
ritus.

ante omnem sententiam. tum quia in fauorem decepti est irritus: potest enim hic, ubi rescuerit deceptionem, illum irritum reddere, & petere restitutionem rei traditæ: tum denique, quia in Iure sæpè dicitur irritum, quod est irritandum; & contra. Potest etiam dici *validus* non simpliciter, sed secundum quid, nempe in fauorem decepti; quia potest illum ratificare.

Vt autem hæc melius intelligantur, Notandum est, contractus stricti Iuris, quibus dolus causam dedit, Iure civili dici validos; quia mero Iure civili (vt distinguitur à Iure Prætorio) non datur actio ad talis contractus rescissionem, aut ad vindicandum dolum deceptoris: contractus autem bonæ fidei dici irritos; quia illo Iure datur actio ad rescissionem contractus, & doli vindicationem. Iure tamen Prætorio (quod est moderatio quædam Iuris civilis) etiam datur actio ad rescissionem contractus stricti Iuris, cui dolus causam dedit, & ita Iure Prætorio etiam hic contractus est simili modo inualidus. Æquitas enim postulat vt possit rescindi. Ita Couarr. supra n. 6. ex Duareno, & aliis. Ex quibus patet, illam distinctionem solum pertinere ad forum externum; & esse *irritum* seu *inualidum*, aut *validum*, nihil aliud esse quam dari vel non dari actionem ad rescissionem contractus: & cum dicitur *ipso Iure*, hanc clausulam non intelligi more vulgari, neque de Iure civili in genere, sed de Iure civili primario & stricto, vt distinguitur contra Ius Prætorium: quod multi non aduertunt.

Deceptor
potest cogi
ad imple-
ndum con-
tractum.

Ex hac sententia sequitur, Eum, qui deceptus est, posse cogere deceptorem ad implendum contractum; nec opus esse nouo consensu deceptoris; quia ex primo consensu manet obligatio: (obligauit enim se deceptor quantum potuit ex parte sua) quæ non perit, nisi deceptus, cognita deceptione, resiliat à contractu. Vnde si deceptor reuocet suum consensum antequam alter resiliat, non valet.

32
An tenetur
ratificare,
volens
recepto.

Petes, Vtrum in altera sententia, quæ tenet, contractus bonæ fidei, quibus dolus causam dedit, Iure positiuo esse omnino nullos; obligetur deceptor in conscientia contractum ratificare & implere, si deceptus velit? Multi Doctores docent, in conscientia teneri ante sententiam Iudicis. Primò, Quia, etsi contractus validus non fuit; tamen ex parte sua fidem dedit, quam debet seruare. Secundo, Quia Iura ita statuerunt, non in pœnam dolosæ machinationis, sed ob naturalem æquitatem; quia bono communi ita expedit. quæ sententia est valde probabilis, eamque tenent Richardus in 4. dist. 3. 6. circa 3. principale, q. 1. Siluest. Matrimonium. 8. q. 2. §. Nonum. Nauar. cap. 22. n. 33. Molina disput. 352. & alij.

Sed habet difficultatem: si enim non tenetur implere ratione contractus; ergo solum ratione pœnæ: at nemo tenetur ad pœnam nisi post sententiam. Suppono, non interuenisse damnum decepto, quod non sit aliter reparabile. si enim tale interuenisset, tunc ratione damni sarcienti teneretur contractum ratificare & implere; vt si sponte cognouisset.

Dices, Tenetur ratione iniuriæ. Contra; Illa iniuria, si absit damnum, non est tanti; & facile alia ratione ei satisfacere potest. Confirmatur; quia qui fidei contraxit, non tenetur; saltem sub peccato mortali, ratificare contractum, si nullum incommodum secutum sit, vt infra c. 18. num. 61. dicitur, ergo neque qui dolo. Vnde valde probabile

videtur, posita illa sententia, non teneri ratificare contractum, saltem sub peccato mortali, nisi ratione damni secuti, vel ratione sententiæ Iudicis. Ita sentit Conradus, de contractibus q. 57. Ioannes Medina C. de restit. qu. 33. Sotus in 4. d. 35. q. vnica. art. 2.

Supereff, vt dicamus de illo euentu, quo is quicum contrahis, non est particeps doli; sed deceptus es à tertio, vel propria opinione. Quidam enim putant tunc adhuc contractum esse irritum: ita Conradus & Medina supra. Ratio illorum est, quia deest consensus liber. nam quod consentis, est ex errore inuincibili, qui facit inuoluntarium. Sed contrarium est verius, Vnde

33
Si pars non
sit parti-
ceps doli.

Dico Quartò, Talem contractum absolutè validum esse. Ita Glossa in c. Cum dilecti, de empt. & vendit. Bartolus in d. L. Et eleganter. 7. de dolo, in principio. Couarr. reg. Possessor. p. 2. §. 6. n. 6. & alij. Ratio est, quia non est error circa substantiam rei, sed solum circa extrinsecam; vt circa causas, quæ alliciunt vel auocant à contractu, vt Bartolus ait; & alias nulla interuenit iniuria partis. Accedit, quod nullum Ius talem contractum irritum reddit. Vnde sequitur, eum, qui tali contractu aliquid consecutus est, non teneri ad restitutionem, nisi contractus in irritum reuocetur; quia nullam iniuriam intulit.

Est vali-
dus.

Petes, An hic contractus, detecto errore, possit in irritum reuocari arbitrio eius qui deceptus est?

Resp. Si sit contractus gratuitus, vt promissio vel donatio liberalis, potest pro arbitrio reuocari, si dolus vel error circa motiuum ei causam dederit; quia in hispectanda est etiam intentio iacta & habitualis: nam ex sola intentione legem accipiunt, cum omnino sint gratuita. deinde ad vitandas multas lites & perplexitates ita passim vlti est receptum. secus tamen in voto, vt infra c. 40. d. 2. dicemus. Si verò sit onerosus, maior est difficultas; quia hic contractus pendet etiam ex consensu alterius, qui talem conditionem nollet admittere. Deinde, quia vel tua opinione deceptus es, & sic tibi ipse imputare debes, quod rem melius nõ examinaueris: vel dolo tertij, & sic in illum actionem habes, vt expressè habetur d. L. Et eleganter. 7. de dolo & L. Si proxeneta. 2. de proxenetis.

Potest in
irritum re-
uocari.

Verius tamen puto, quandocumque error inuincibilis dedit causam contractui, & res adhuc est integra, eum, qui deceptus est, ubi sciuerit veritatem, in conscientia non teneri implere contractum; nisi fortè per sententiam Iudicis cogatur. Patet hoc, Primò, in contractu sponsalium, quem non tenetur deceptus implere, simulatque cognouerit aliquid subesse, quod si ab initio sciuisset, noluisset contrahere. Secundò, Quia si tale quid post contractum eueniret, non teneretur illum implere, eò quod status rerum sit notabiliter mutatus; ergo etiam non tenebitur, si id quod ab initio latebat, postea se aperiat. nam paria sunt, superuenire de nouo, & proferri in lucem, seu incipere cognosci. Tertio, Quia alter non potest conqueri de iniuria, cum tacita mens contrahentium sit, non obligare se ad implendum contractum, si se deceptos deprehendant: idque confirmat consuetudo passim recepta. eadem conditio tacite ex vlti omnium gentium intelligitur in promissione standi contractu eiusque non reuocandi. Si tamen inde alteri damnum obuenerit, debere

Non tenetur imple-
re, si res sit
integra.

Si damnum
parti obuenerit.

deberet alter compensare. Quando autem res non est integra, vt si contractus sit vtriusque vel altera ex parte completus; tunc est distinguendum; vel enim alter erat conscius vitij seu defectus, vel non erat. Si non erat conscius, iura non concedunt rescissionem, sed solum actionem quanti minoris, id est, vt tantò minus soluas, quanti minoris detecto vitio rem esses empturus, vt habetur L. 13. de actionibus empti, in principio; vt si *ovis morbidus emisti, vel ligna cariosa*, vt ibidem dicitur. quòd non solum in contractu emptionis & venditionis; sed etiam in aliis permutationibus locum habet, vt constat L. 18. in fine, de ædilitio edicto. Seposito tamen iure positiuo, puto posse rescindi, si deceptio est causa iustitiam peccant. vide Medinam, C. de restitutione qu. 34. Puto tamen, seposito illo iure positiuo, illum ex iustitia ad hoc non teneri, nisi rogatum, vt infra cap. 21. dubitatione 11. dicitur.

Si conscius vitij.

Si autem is qui tecum contrahit, conscius est vitij, contractus est irritus in tuum fauorem, ita vt pro arbitrio tuo, detecto vitio possis illum irritare, vel confirmare. colligitur ex dicta L. 13. Ratio est; quia tunc censetur particeps doli. nam tenebatur quasi ex officio, saltem iure positiuo, aperire tibi omnia occulta rei vitia. Hoc enim statuitur L. 1. de ædilitio edicto; & colligitur etiam d. L. 13. de actionibus empti. itaque si non fecit, contra iustitiam peccant. vide Medinam, C. de restitutione qu. 34. Puto tamen, seposito illo iure positiuo, illum ex iustitia ad hoc non teneri, nisi rogatum, vt infra cap. 21. dubitatione 11. dicitur.

34 Libertas sufficiens ad contractum.

Ad rationem Conradi & Medinæ, Respondeo; illum consensum habere libertatem sufficientem ad essentiam contractus, vt patet in matrimonio, quod validum est, etiam si decipiaris circa causas contractus. Ratio est, quia contentis hic & nunc in rem, quam nollis, error enim est circa aliquid extrinsecum. dicitur inuoluntarius solum secundum quid, ratione taciti dissensus, qui esset actu, si error abesset, quia tamen nec actu est, nec virtute, sed solum habitu, non reddit irritum contractum. imò neque si actu esset, irritaret; quia solum est simplex duplicitia, nollem si scirem. Hic tamen error, & hoc inuoluntarium sufficit ad reuocandum contractum, vel non implendum, vt dictum est.

DUBITATIO VI.

Vtrum contractus, cui metus causam dederit, sit validus.

35 Metus grauis seu cadens in constantem virum.

Notandum est, Metum alium esse grauem, alium leuem. Grauis, alius est grauis absolute, alius respectiue. Metus absolute grauis est, qui cadit in constantem virum. Dicitur autem metus cadere in constantem virum, qui est alicuius mali, quod viro constanti est formidabile, eumque merito commouere queat. talis est, Primò, Metus mortis. Secundò, Mutilationis. Tertio, Atrocis cruciatu. Quarto, Longi carceris. Quintò, Diuturni exilij. Sextò, Seruitutis. Septimò, Stupri in viro vel femina. Octauò, Amissionis honorifici status. hæc omnia habentur. Quod metus

Quorum maioris sit.

causa, & C. eodem. & in 1. Decretal. eod. titulo. Nonò, Amissionis omnium bonorum, vel certè notabilis partis; nam sine his non potest commode & honoratè viuere. Decimò, Infamia iuris, vel etiam facti, quæ difficulter possit abstergi; fama enim præfertur opibus, iuxta illud Prou. 22. *Melius est nomen bonum, quam diuitia multe.* Undecimò, Excommunicationis iniuste facti si iusta sit. hæc enim facile potest caueri, sublata contumaciâ. Duodecimò, Etiam metus grauis dicitur, si hæc mala liberis nostris timeamus, quia pro affectu parentes magis in liberis reuertuntur. vt habetur L. Isti quidem. 8. in fine. Quod metus causa. Idem dicendum, si parenti vel vxori impendat: quia hi etiam præ liberis diligendi. Imò idem videtur, si fratri, sorori, vel alteri, arctissimo amicitie vinculo nobis copulato: quia horum mala, nostra reputamus. Decimotertio, Ad metum quoque grauem pertinet metus reuerentialis, quo filius timet offensionem parentum, pupillus tatorum, subditus Principis, vxor viri, Monachus Abbatis, Clericus Episcopi; nimirum si hæc offensio putetur fore magna & diuturna, cum asperitate vultus vel verborum, vel alia mala tractatione. Item si parens vel alius, cui hæc reuerentia debetur, aliquid importunè & assidue petat. Vnde nõ quiuis metus reuerentialis censetur grauis, sed ingens; vel si coniuncta sint minæ, vel timor malæ tractationis, vel preces importunæ, id est, vehementes & sapius repetitæ: hæc enim, dum iunguntur illi reuerentiæ, quæ Superioribus deferri solet, æquivalent metui graui. Vide de his Couarruuiam epitome 4. Decretal. p. 2. cap. 3. §. 4. & Henriquez lib. 1. de matrimonio cap. 9. & nouissimè Sanches lib. 4. de matrimonio disput. 5. 6. 7.

Metus reuerentialis.

Respectiue grauis dicitur, qui est alicuius mali, quod est viro constanti non sit formidabile, tamen femina, vel seni, vel puero, vel homini meticuloso formidandum merito videtur: quod iudicio prudentum relinquitur, nam secundum rectam rationem hi non minus concutiuntur minoribus malis, quam viri robusti & constantes maioribus.

Respectiue grauis.

Respectiue etiam grauis dici potest, quando malum quod timetur maius est, quam damnum quod per contractum incurritur, vt si mineris auferre equum, nisi vendam tibi vestem. hic tamen absolute leuis est. His positis,

Dico Primò, Contractus metu graui celebratus neque iure naturæ, neque etiam iure positiuo est omnino irritus, sed est aliquò modo validus. Prima pars, quod nõ sit irritus iure naturæ, est communis ferè Doctorum sententia, Soti in 4. d. 29. q. 1. a. 3. Richardi, eadem dist. circa 1. princ. q. 2. Palud. d. 15. q. 2. a. 5. & aliorum, qui tenent, tales contractus non esse irritos, sed irritandos. Probat; Si est omnino irritus iure naturæ, id prouenit vel defectu consentus, vel quia interuenit iniuria. Non defectu consentus, quia qui metu coactus consentit, absolute consentit voluntariè: omnibus enim consideratis, vult. Nec obstat, quòd illi volitioni iungatur nolitio: quia est solum nolitas, vt ita dicam; qua nollet, si timor mali abesset, quæ proinde est omnino inefficax, cum conditio non extet. Confirmatur, quia quando quis iuste cogitur, valet contractus; & tamen est simile inuoluntarium, & simile nolle.

36 Non est omnino irritus iure natura.

Non